

Posudek bakalářské práce

Schopnost dětí v mateřské škole řešit různé typy přiřazování

Tereza Koutníková

Učitelství pro MŠ

Pochopení různých principů třídění objektů a dovednost přiřazovat je podle daných pravidel jsou důležitou součástí rozvoje logického myšlení dětí a vytváření předmatematických představ. Bez této schopnosti se mohou děti později potýkat s problémy v práci s čísly i s jinými matematickými pojmy, ale i v řadě situací běžného života. Téma práce je proto dobře zvolené a stále aktuální.

Bakalářská práce je vyváženě rozdělena na tři části – teoretickou, metodologickou a experimentální. V teoretické části autorka nejprve zmiňuje charakteristiky dítěte předškolního věku, které vykazují užší souvislost s vytvářením matematických představ. Jedná se především o motorický vývoj, zrakové a sluchové vnímání a řeč. Z oblasti kognitivního vývoje autorka v další kapitole uvádí vývoj paměti, myšlení, představivosti a fantazie. Navazuje kapitola o předmatematické výchově, ve které je vzhledem k zaměření práce nejprve definován proces přiřazování, a poté jsou uvedeny jeho typy se snahou o vazbu na zobrazení v matematické teorii. Jednotlivé typy jsou ilustrovány příkladem.

Teoretická část má z hlediska celkového členění logickou strukturu, problém vidím pouze v poslední části, kde užívání pojmu zobrazení není vždy v souladu s matematickou teorií.

V metodologické části je uveden cíl experimentu – zjistit úspěšnost dětí ve věku 5-6 let při řešení úkolů na různé typy přiřazování a porovnat úspěšnost chlapců a děvčat. Autorka připravila 6 úkolů, které s dětmi řešila v mateřské škole individuálně v průběhu jednoho týdne. Jednotlivé úkoly jsou podrobně popsány a text je vhodně doplněn obrázky zadání i správného řešení. Podklady a pomůcky pro činnost dětí vyrobila autorka a zařadila je i do přílohy práce. Předem byla stanovena kritéria hodnocení úspěšnosti dětí při řešení každého úkolu. Některé úkoly považuji pro děti daného věku za příliš jednoduché (např. úkol 3 – Barvičky by zvládly i tříleté děti, protože autorka nevyžaduje ke splnění pojmenování barvy, pouze nalezení barevné shody).

Text metodologické části je v některých případech neúčelně členěn. Například kapitola 2.4 Terminologie obsahuje pouze jednu větu. Mohlo zde být například uvedeno, že autorka při komunikaci s dětmi nepoužívala odbornou terminologii, nemluvila o zobrazení, úkoly zadávala jazykem dětí. Obdobně je zařazena kapitola 2.5.2 Pomůcky s jedinou krátkou větou, která pouze odkazuje na jiný text.

Výzkumný soubor je tvořen 10 dětmi (5 chlapců a 5 děvčat) ve věku 5-6 let. U každého dítěte je uvedena stručná charakteristika. Při zadání úkolu autorka vhodně děti motivuje, snaží se vždy o úspěšné dokončení a pozitivní vyznění činnosti, i když dítě samo úkol nezvládne. Tato část práce svědčí o citlivém vztahu k dětem a předpokladech autorky pro pedagogickou práci. Vyhodnocení experimentu je provedeno slovním popisem přístupu dětí k plnění úkolů a průběhu činnosti. Současně autorka ke každému úkolu shrnula výsledky do tabulky. Následně je provedeno srovnání úspěšnosti řešení jednotlivých úkolů a porovnání úspěšnosti děvčat a chlapců. Autorka rovněž uvádí úspěšnost podle typu přiřazování a způsobu jeho provedení (graficky, manipulací, ukazováním, pojmenováním, kinezí). Závěry potvrzují informace uvedené o kognitivním vývoji v teoretické části práce - úkoly s vyšší mírou abstrakce vykazují menší úspěšnost.

V práci se nevyskytují závažnější odborné ani metodické chyby. Dále uvádím několik komentářů a otázky, k nimž by autorka měla zaujmout stanovisko při obhajobě své práce:

s. 2 – V textu je uvedeno: „...jak je možné děti k předmatematické výuce správně vést.“. Jde zřejmě o rozvoj předmatematických představ, děti nevedeme k výuce.

- s. 3 – Citovaná literatura (Trpišovská, 1998) chybí v seznamu literatury na s. 37. Obdobně není v seznamu v textu opakovaně uváděná publikace (Klindová, Rybárová, 1974).
- s. 7 – „Věta „Souvisí s užíváním konkrétního smyslu, tedy zraku, sluchu, chutě.“ nenavazuje na předchozí text. (Co souvisí?)
- s. 9 – Co myslí autorka tím, že: „... rozvoj řeči, který závisí na dobrém rozvoji matematických dovedností, ...“? Není závislost spíše obrácená?
- s. 10 – Formulace „Na správný rozvoj předmatematické výchovy dohlíží rámcový vzdělávací program ...“ je neobratná. Co je funkcí RVP? Kdo nebo co „dohlíží“?
- s. 12 – Podle definice zobrazení není uvedena situace „dědeček- vnouče“ zobrazením, jedná se o relaci. Nelze ani říkat „v užším slova smyslu“, relace je obecnější, tedy „širší“ pojem.
- s. 13 – Obrázek 5 neodpovídá realitě a neměl by být v MŠ použit (krtek je hmyzožravec, kráva sežere i mrkev).
- s. 14 – Pojem „zobrazení v užším slova smyslu“ nepovažuji za vhodný.
- s. 15 – Autorka uvádí, že experiment byl realizován ve dnech 4. - 8. 4. 2022, tedy 5 dní, úkolů je 6. Jak probíhalo plnění jednoho úkolu jeden den?
- s. 17 – Pokud se dítě ptáme: „... k jakému stínu patří kytička na prvním místě?“, je zadání zavádějící. Co má dítě hledat? Ke stínu kytičku, nebo ke kytičce stín? Jak děti postupovaly?
- s. 21 – Autorka uvádí, že Honzík „krásně píše“. O jaké psaní se jedná? (Obdobně Viki – čte a píše.)
- s. 22 – Za vhodnější považuji i v rozhovoru s dětmi používat označení živočich (pojem zvíře zpravidla zahrnuje obratlovce s výjimkou člověka, pojem živočich zahrnuje obratlovce s výjimkou člověka i bezobratlé – včela).
- s. 29 - Loď na obrázku je skutečná loď nebo je to model (hračka), jak uvádí Viki? Vždy bychom se měli zamýšlet nad způsobem uvažování dítěte a ne jenom konstatovat, že je odpověď chybná, tj. není podle našich představ.

Práce má pěknou grafickou úroveň, text je doplněn obrázky, grafy a tabulkami, jejichž seznam je řádně uveden. Až na některé překlepy (např. s. 8 – vnímat vše ke (ve) vztahu k přítomnosti, rádⁱ(y) si také vyslechnou (dětⁱ), s. 9 – dítě ... veden(o) ...s. 20 – chápaní světa) a několik chybějících čárek v souvětích odpovídá i jazyková úroveň.

Předložená práce svým rozsahem i obsahem splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům navrhuji klasifikaci **velmi dobře**.

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
oponentka

V Plzni dne 31. července 2022